

Подзвіг народа

Д. РАДЗЮК

Увосень 1917 года ўзвышлі сонца новага жыцця над беларускай аямлі. Вялікі Бастрыччкі адкрыў новую эру ў жыцці беларускага народа — без капіталістаў і памешчыкаў, без палітычнага і нацыянальнага прыгнёту. Беларускі народ упершыню ў гісторыі здобывае дзяржаўнасць.

Да рэвалюцыі Поўночна-Заходні край, які афіцыйна называўся Беларусь, быў адставай украінскай царскай Расіі. Вялікі народны дум паў Язуб Болас многа пісаў аб жыцці свайго шматнакутнага народа. Пасля гаварыў, што ў яго вачах да гэтага часу стаць вусенькіх прастыя палоскі свайскай зямлі, журботныя, суровыя ў сваёй пакултываў прастыя прыдарожныя крыжы, крыжы пры ўваходзе і выхадзе з вёскі. Яны нібыта падкрэслівалі сабой вялікія пакуты, што выпалі на долю нашага народа. А побач з беднасцю беларускіх хат, побач з простымі крыжамі, якія сімвалізавалі нягоды народа, ляжалі багатыя панскія двары, што захавалі зямлі народа. Лютавы царскі деспатызм, і не было ўшыну лютасці царскіх страпалю. Добра памятаў пісьменнік карціну вялікага народнага гора, беспараўнасці, голаду і заняпаду.

Такім было жыццё нашага народа да Вялікай Бастрыччкі рэвалюцыі. Прамысловасці ў Беларусі ў сучасным разуменні гэтага слова амаль не было. Яна была саматужнай і базіравалася на пянічнай апрацоўцы масловай сыравіны. На душу насельніцтва прамысловай прадукцыі выраблялася ў Беларусі ў пачатку 20-х гадоў менш, чым у сярэднім па ўсёй Расіі.

З першых дзён устанавлення Совецкай улады Комуністычная партыя накіравала намаганні народа на аднаўленне і развіццё народнай гаспадаркі краіны, на знішчэнне фактычнай няроўнасці паміж нацыямі. Каб ліквідаваць векавую адсталасць, вялікі рускі народ аказаў дапамогу сваёму братняму беларускаму народу.

«Прэзідыум СНК Беларусі, — пісала газета «Звязда» ў 1920 годзе, — рашыў паслаць дэлегацыю ў Вышэйшы Совет Народнай Гаспадаркі РСФСР. Дэлегацыя ў Маскву сустрэла поўную гатоўнасць аказаць садзеянне адраджэнню гаспадаркі Беларусі. На пасяджанні Прэзідыума ВСНГ было вырашана адлучыць Соўнаркому Беларусі асяне ў 1 міль. рублёў найбольш грабавітых знакамі, а таксама прапанаваць усім галаўні і цэнтрам у тэрміновым парадку разгледзець вытворчую праграму СНК Беларусі ў тэрмінова атпусціць у авансавы парадку неабходныя матэрыялы».

У дружнай сямі братніх народаў Беларусі стала роўнай сярод роўных. За гады Совецкай улады ў нашай рэспубліцы былі створаны буйная прамысловасць, нацыянальныя кадры рабочых і інтэлігенцыі. Упершыню нарадзілася многа новых галін прамысловасці: станкабудаванне, турбіннабудаванне, вытворчасць тарфяных машын, цэментная, хімічная і іншыя галіны прамысловасці.

Гавораць, што лічы — заўсёды сухія, сумныя і аднастайныя. Але ў нашых ліках росце адрастварана самая высокая паэзія, паэзія стваральнай, натхнёнай працы савецкага народа. Прыгадвае некалькі з гэтых лічбаў, якія наглядна паказваюць, як мы хутка раслі і мужнелі.

За гады першай і другой п'яцігодкі на Беларусі працавала 1.700 прамысловых прадпрыемстваў, у тым ліку: БелДРЭС, Гомельскі завод сельскагаспадарчых машын, некалькі станкабудавальных заводаў, дзесяці буйных прадпрыемстваў лёгкай і харчовай прамысловасці і інш.

Аб'ём валавой прадукцыі буйнай прамысловасці ўздоўж абласцей БССР ў 1940 годзе ў 23 разы перавысіў узровень 1913 года, а электраэнергія выпрацавалі электраэнергія ў 100 разоў больш! Адна толькі БелДРЭС у 1939 годзе дала электраэнергія ў 30 з лішнім разоў больш, чым усе электрастанцыі дарэвалюцыйнай Беларусі. Надзвычай паказальны і такі факт: Віцебская панчона-трыхатнавая фабрыка «КІМ» у 1938 годзе дала прадукцыі ў вартасным выражэнні больш, чым усе прамысловасць дарэвалюцыйнай Беларусі.

Цяжкія страты былі нанесены народнай гаспадарцы Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Ускапаная акупацыя і варожыя снарады, ляжала параненая беларуская зямля. Гародні і сёлы былі ператвораны ў руіны і лапалішчы.

Звалялася-б, спатрабляцца многія дзесяці год, каб з пошлы і руін узняць спаленыя гародні і сёлы, адраціць фабрыкі і заводы, узыхнуць жыццё ў абязлюдзеныя прасторы. І зноў на дапамогу Беларусі-партызанкі прышлі братнія народы нашай краіны. Прайшло нямнога часу, і задымілі трубы адмоўленых і намагаў будаваных электрастанцый, фабрык і заводаў, зазеленелі на палях сельскагаспадарчых культуры, аднавілі нармальную работу школы і вышэйшыя навучныя ўстановы, тэатры, кіно, бібліятэкі і клубы.

З году ў год раслі і развіваліся прамысловасць і сельскагаспадарства. Хуткімі тэмпамі развіваецца прамысловасць у пятай і шостаў п'яцігодках. Валовай прадукцыя прамысловасці ў 1956 годзе ў параўнанні з 1940 годам узраста ў 2,7 раз і ў 22 разы ў параўнанні з 1913 годам.

Гэтыя лічбы будзе значна лясчэй асваваць, калі параўнаць развіццё нашай прамысловасці з развіццём яе ў некаторых капіталістычных краінах. З вялікай радасцю і гордасцю за сваю Совецкую Беларусь мы можам сёння сказаць, што наша рэспубліка па вытворчасці металаружучых станкоў у тры разы пераўзыходзіць Францыю. Грузавыя аўтамабілі ў Беларусі выпускаецца больш, чым у Аўстрыі, Даніі, Ірландыі, Швейцыі; трактары больш, чым у Аўстрыі і Швейцыі; пацэлы будаўнічай машыны, чым у Аўстрыі, Аўстраліі, Канадзе, Швейцыі; шыферу больш, чым у Вялікай, Швейцыі і г. д.

Але наша развіццё на гэтым не спыняецца. Мы расцём і дужаме штогод, у рэспубліцы нараджаюцца новыя галіны прамысловасці, якіх ніколі не было ў Беларусі. І калі сёння з кавявера сыходзіць аўтамабілі, трактары, станкі, радыёпрыёмнікі, тканіны, абутак і г. д., дык заўтра Беларусі будзе пастаўляць складаныя аўтаматчныя лініі, разнастайныя ўдасканаленыя машыны.

Прамысловасць Беларусі не толькі задалавалі патрэбы рэспублікі ў розных відах металаружучых станкоў, прапашных і тралявальных трактароў, аўтамабілі-самазавалы, сельскагаспадарчых і дарожна-мелірацыйных машын, радыёпрыёмнікаў, веласіпедоў, швейных машын і іншых вырабаў, але і вывозіць іх у іншыя рэспублікі і краіны свету. Беларускія трактары, аўтамабілі, станкі і некаторыя іншыя вырабы карыстаюцца высокай павагай у краінах народнай дэмакратыі, у Індыі, Аўстраліі, Афганістане, Іране, Грэцыі, Егіпце, Сірыі і іншых краінах свету. Больш трыццаці краін свету атрымліваюць прадукцыю беларускіх прадпрыемстваў.

Добрую славу заваявала прадукцыя прадпрыемстваў Беларусі за межой. Увосень 1956 года ў Кабуле (Афганістан) была арганізавана Міжнародная прамысловая выстаўка, на якой экспанаваліся аўтамабілі Мінскага аўтазавода. «МАЗ» штодзённа прыцягвалі вялікую колькасць наведвальнікаў. Многа добрых водгукіў аб іх пакінута наведвальнікамі ў кнізе водгукіў і пажаланняў выстаўкі. Не даўна таму, што насяля закрываць выстаўкі, экспанаваныя аўтамабілі «МАЗ» былі адразу-ж куплены афганскімі фірмамі.

Мінема аўтазавод атрымлівае многа пісем з-за мяжы з добрымі водгукіў аб рабоце аўтамабіляў «МАЗ». Вось што, напрыклад, напісаў у Польшчы шафэр Яўгеній Гагалевскі: «Я працую ў леспрагасе ў Сульхове ў якасці шафера на аўтамабілі «МАЗ-200». На гэтай машыне я праехаў ужо 100 тысяч кіламетраў без

рамонту і хачу сказаць, што яна вельмі добрая машына. Усе мае польскія сябры па працы і прафесіі хваляць гэтую машыну».

Паслаў саброеўскае працоўнае прымяненне калектыву рабочых нашага цудоўнага аўтазавода».

Растуць і мацнеюць эканамічныя і культурныя сувязі Беларусі з краінамі свету. Беларуская ССР — суверэнная дзяржава. Яе суверэннасць гарантаваныя савецкімі сацыялістычнымі грамадскімі ладам, лясніскай нацыянальнай палітыкай Комуністычнай партыі. Беларусі мае права свабоднага выхаду з ССР, права ўступіць у неперарывныя зносіны з замежнымі краінамі. У сувязі з гэтым яшчэ ў 1944 годзе Х сесія Вархоўнага Савета Саюза ССР прыняла гістарычнае рашэнне аб пераўтварэнні Народнага камісарыята замежных спраў і Народнага камісарыята абароны з саюзных у саюзна-рэспубліканскі. Гэта было новым яркім прыяўненнем клопатаў Комуністычнай партыі аб далейшым умацаванні дзяржаўнасці нацыянальных рэспублік. Хутка ў нашай рэспубліцы было створана Міністэрства замежных спраў БССР. Дэлегацыя Совецкай Беларусі прынялі ўдзел у створэнні Арганізацыі Аб'яднаных Нацыяў.

Прадстаўнікі беларускага народа сумесна з дэлегацыяй Украіны і прадстаўнікамі ўсяго Совецкага Саюза, а таксама з дэлегацыямі краін народнай дэмакратыі з трыбуны Генеральнай Асамблеі настойліва і пасладоўна змагаюцца за ўмацаванне міру і бласпекі ва ўсім свеце.

Беларусі ўстанавіла цесныя сувязі з многімі краінамі свету. З году ў год растуць і становяцца ўсё больш трымаўлімі інтэрнацыянальнымі, культурнымі сувязі беларускага народа з народамі іншых дзяржаў. Рэспублікі за пасляваенны перыяд наведала дзесяці дэлегацыі розных краін. У нас пабылі прадстаўнікі народаў Італіі і Германіі, Польшчы і Англіі, Кітая і Барэі, Фінляндыі і Францыі і іншых дзяржаў. Пабытаўшы ў нашай рэспубліцы, замежныя дэлегацыі пазнаёмліліся з жыццём беларускіх гарадоў і сёл, яны ўбачылі, як самаадана працуюць савецкія людзі.

Член нацыянальнага бюро таварыства «Францыя — ССР» Луі Вільфас, які наведаў Беларусь, напісаў у часопісе «Францыя — ССР» пра свае ўражанні ад гэтага падарожжа: «Нішто нас так не ўхвалявала, як наведанне дзіцячага дома для сирот, быццё якіх былі забіты ў час вайны і дзе маленькая дзяўчынка спявала песню «Наша краіна». Гэта, як сад вясной».

Гэта не толькі хваляюча, гэта — праўда. І вось не меншая праўда: у гэтай краіне, якую яшчэ нельга назваць раем, але дзе, аднак, увесь народ працуе над год будаваньня, у гэтай краіне людзі былі-б проста вар'ятамі, калі-б, аддачыцца падобным намаганням, у прыватнасці, у пагранічных раёнах Беларусі, адначасова рыхталі-б вайну, асуджаль-б на новае знішчэнне тое, што яны будуць з усіх сіл і ад усяго сэрца».

Урачыста і горда гуцаць на родных пра сторах нашай рэспублікі велічыныя словы гімна:

Мы, беларусы, з братняю Руссю
Разам шукалі к шчасцю дарог.

Так, сапраўды шукалі і знайшлі гэтае вялікае шчасце. Беларусі савецкай, як роўная сярод роўных рэспубліка нашай вялікай Айчыны, цвёрдым поступам ідзе наперад — да злячых вяршынь камунізма.

Песня аб Беларусі

Мелодыя і словы П. ШЫДЛОУСКАГА.
Апрацоўка Р. ПУКСТА.

Квітней Беларусь дарагая,
Квітней вясноваю красой.
Ты дружай навекі з'една
З вялікаю рускай сям'ёй.
Шумяць каласістаў нівай
Прасторы калгасных палёў.
Не ступаць ні громы, ні хмары
Тваіх заласцітых агнёў.

Насуцца напевы ў далі,
І чутна Радыме усёй.
Як людзі аб шчасці спяваюць,
Аб партыі роднай сваёй.
У звоне кіпучае працы
Ідуць за гадамі гады.
Квітней, Беларусь дарагая
Як вёснамі сад малалы.

Аб нашым харэаграфічным вучылішчы

Беларускае харэаграфічнае вучылішча створана яшчэ ў 30-я гады на базе студыі і балетнай школы пры оперным тэатры. Гэтае вучылішча — адзіная навучная ўстанова рэспублікі, якая рыхтуе нацыянальныя кадры артыстаў балету.

Юнакі і дзяўчаты, якія качаюць вучылішча, атрымліваюць закончаную сярэдняю адукацыю. У вучылішчы добра ўкамлектаваны кадры педагогаў па агульнаадукацыйным дысцыплінам, і вучні атрымліваюць шэравыя веды. Аднак вялікі праём у сістэме навучання — гэта адсутнасць прадметаў па гісторыі жывапісу, музыкі. Рад выкусаў вучылішча не быў знаёмы з гісторыяй балета. Такія прадметы, як гісторыя тэатра, гісторыя балета, музыкі, вывучэннага мастацтва, уваходзяць у вучэбныя планы Ленінградскага, Маскоўскага і іншых харэаграфічных вучылішчаў краіны, а ў Мінску яны чамусьці не выкладаюцца.

Асноўная дысцыпліна ў вучылішчы — класічны танец. Асабліва цяжка яго выкладаль-у першыя класы. Тэжніка і віртуознасць танца залежаць ад першапачатковага навучання, правільнай пастаўкі тулава, рук, дыржання вучылішча правільна паступае, дэлаваючы навучанне ў маладых класах найбольш вопытным педагогам — В. Дудко і Н. Младзінскай. Вынікі іх работы відны на кожным кроку. Напрыклад, была вучанца Р. Блом, якая параўнальна нядаўна працуе ў тэатры, дэлаваючы добрай падрыхтоўкай танца ўжо некалькіх сольных партыяў, а вучанца С. Бастун і Р. Альфімава залічаны ў старэйшыя класы Ленінградскага вучылішча.

Не менш складанае выкладанне спецыяльнага прадмета і ў старэйшых класах. У харэаграфіі не існуе вышэйшай навучнай установы, і выпускнікі харэаграфічных вучылішчаў не могуць павышыць сваю адукацыю ў інстытуце таў кіраўніцтвам прафесараў. Таму вельмі важна, каб выкладчыкую работу ў старэйшых выпускных класах дэлавалі толькі вопытным майстрам харэаграфіі. Дыржання вучылішча, нажалі, не заўсёды прытрымліваецца гэтага.

Карысным аказаўся пачынаць вучылішча ў арганізацыі ў гэтым годзе спецыяльнага класа па падрыхтоўцы будучых кіраўнікоў танцавальнага мастацтва.

Дыржатар тэатра П. Лютаровіч у сваім выступленні падкрэсліў, што рад твораў беларускіх кампазітараў, пастаўленых тэатрам, не заўсёды адпавядаў высокім патрабаванням сённяшняга дня. Мала ставіцца ў тэатры твораў кампазітараў брацкіх рэспублік, не ствараюцца добрыя оперы на сучасныя тэмы. Галоўны рэжысёр тэатра Л. Алексан-

дэнавальныя самадзейных калектываў. Кваліфікаваныя педагогі і пастаўніцкі танаў вельмі патрэбны ў палацах культуры, клубах, школах.

Зараз у новым класе займаецца 15 чалавек. Усе яны залічаны ў вучылішча пасля ўспуных экзаменаў, дзе праваралася іх падрыхтоўка па агульнаадукацыйным прадметам. Аднак правільны прыём у гэты клас не могуць заадавоць. Сюды варта прымаць малады імяна па рэкамэндацыі самадзейных калектываў або пасля іх прагляду, адбраючы з народных выканаўцаў найбольш таленавітых для вучобы.

Тут побач з выкладаннем класічнага танца і іншых прадметаў, якія уваходзяць у праграму харэаграфічнага вучылішча, найбольш увага ўдзяляецца вывучэнню народна-характарнага танца. А вось навучанню навывкам пастаўначай работы, разбору і запісам танцаў не надаецца увагі.

Вельмі ўскладняе работу харэаграфічнага вучылішча адсутнасць неабходнага памяшкання.

Вучылішчу неабходна мець хоць-бы невялікі інтэрнат па ўзору іншых вучылішчаў краіны.

Перад пачаткам навучнага года ў наша вучылішча звычайна паступае да 500 заяў на 20—25 месца. І, як правіла, больша частка заяў паступае ад дзяцей, якіх жывуць на перыферыі, у раённых цэнтрах і калгасных рэспублікі. Сярод іх часта сустракаюцца вельмі здольныя, з якіх пазней маглі-б атрымацца выдатныя артысты-прафесіяналы. Але вучылішчу з-за адсутнасці інтэрната даводзіцца адмаўляць у прыёме.

Вучні часта выступаюць з канцэртамі ў агульнаадукацыйных школах, што, бясспрэчна, вельмі добра і карысна. Але тэатр частей даваць канцэрты на сапраўднай сцэне, напрыклад, у тэатры оперы і балета, Дому афішэраў і іншых канцэртных залах.

У мінуду навучаннем голзе выхаванцы вучылішча ўдзяліліся ў некалькіх канцэртах клуба імя Дзержынскага. Але загалда дэлавацца або прачытаць у афішэ аб гэтых выступленнях будучы нельга.

І, натуральна, яны прыцягнулі невялікую колькасць глядачоў.

Хоцая пажадваць, каб для будучых выпускнаў абавязкова наладжваліся канцэрты і каб яны сталі традыцыйнымі.

Мала ўдзяляе увагі і дапамагае ў рабоце вучылішчу мастацкае кіраўніцтва балетнай групы опернага тэатра, нягледзячы на тое, што яно заклікала рыхтаваць кадры для павуянення свайго калектыву. Уся «увага» да вучылішча з боку тэатра выкаваецца ў заяўках на вучню, патрэбных для ўдзелу ў спектаклях. Тэатр павінен больш унікаць у жыццё вучылішча, цікавіцца ступенню прафесіянальнай падрыхтоўкі яго выпускнікаў. Між іншым, многія факты сведчаць, што кіраўніцтва тэатра не праірае зваў запікаўнасці ў павуяненні балету выхаванцаў вучылішча. У мінуду голзе, напрыклад, яе была залічана ў тэатр выкусна С. Бастун, якая паказала сабе ў час вучобы здольна, тэжнічнай і музычнай танцаўшчынай.

А якіх намаганніў каштавала дыржатару вучылішча К. Калітоўскай уладзіць на работу ў тэатр выкуснаю А. Аляксееўскай і С. Радзівіча. У пачатку яны былі вымушаны працаваць у Сталіно і толькі праз некаторы час змаглі зноў вярнуцца ў Мінск. Азіз з выкуснаў працуе там і зараз. Амаль поўгода чалакі работ выкуснаў А. Данілава і Р. Марголіна. І такіх прыкладаў можна прывесці вельмі многа.

А якая каго, як не для Беларусі тэатра опера і балета, павіна рыхтаваць кадры харэаграфічнае вучылішча?

У пасляваенныя гады з класаў вучылішча вышла 46 вучылішча. Яны працуюць не толькі ў Беларусі, але і ў многіх іншых тэатрах Совецкага Саюза. Некаторыя з іх займаюць адукацыю становішча ў творчых калектывах. Была выхаванца нашага вучылішча, якая зараз працуюць у Беларускай опернай тэатры, — Г. Мартынаў і Н. Шаўчаў атрымалі званне заслужаных артыстаў БССР.

Усё гэта сведчыць аб магчымасях калектыву вучылішча, ад тым, што яно можа выпускаць кваліфікаваных артыстаў балета.

А. КАЛЯДЗКА,
артыст балета.

Высокія абавязкі работнікаў мастацтва

Аб'яўся адкрыты сход партарганізацыі Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета, прысвечаны абмеркаванню выступленняў першага сакратара ЦК КПСС Н. С. Хрушчова «За цесную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа».

З дакладам па гэтым пытанню выступіў галоўны дыржатар тэатра Л. Любімаў. Дакладчык і выступіўшыя ў спрэчку аднадушна адзначалі, што ў гэтым дакуменце з вычарпальнай паўнотай і яснасцю выкладзены важнейшыя пытанні палітыкі Комуністычнай партыі ў галіне літаратуры і мастацтва, вызначаны задчыкі усіх творчых работнікаў у агульнай барыб'е савецкага народа за практычнае ажыццяўленне гістарычных рашэнняў XX з'езду КПСС. Выступаўшыя ўскрываўлі недахопы ў рабоце тэатра, указвалі шляхі іх выпраўлення.

Дыржатар тэатра П. Лютаровіч у сваім выступленні падкрэсліў, што рад твораў беларускіх кампазітараў, пастаўленых тэатрам, не заўсёды адпавядаў высокім патрабаванням сённяшняга дня. Мала ставіцца ў тэатры твораў кампазітараў брацкіх рэспублік, не ствараюцца добрыя оперы на сучасныя тэмы. Галоўны рэжысёр тэатра Л. Алексан-

дэнаўска ўказаў, што паспяховай творчай рабоце першакладнае адсутнасць шэрага плана, зладжанасці ў кіраўніцтве калектывам, фармальнае існаванне мастацкага савета. Некаторыя актёры не заўважваюць і не ліквідуюць сваіх недахопаў, і гэта часам адбываецца на якасці спектакляў. Стараемія імі вобразы не заўсёды жыццёвыя, праўдзівыя.

Аб высокіх абавязках работнікаў опернага тэатра гаварыў рэжысёр О. Маралеў. У выступленні таварыша Хрушчова, гаворыць ён, указваецца, як ліквідаваць недахопы ў мастацтве, як дабіцца таго, каб мастацтва было глыбокадэпным. Частка артыстаў мала ўдзяляе увагі павышэнню свайго ідэяна-палітычнага ўзроўню, мала клопашца аб росце прафесіянальнага майстэрства. Многія з іх забываюць, што ад гэтага залежыць творчае ўзбагачэнне вобразаў, умненне праўдыва паказач жывіцця. Некаторыя беларускія кампазітары слаба ведаюць законы сцэны, нярэдка ствараюць цяжкаю для выканання музыку.

У спрэчку выступіў таксама Уа. Глазаў, І. Абраміч, М. Дзінісаў, Л. Чумакіна, К. Мулер і іншыя, якія адзначалі неабходнасць стварэння твораў вялікай ідэяльнай і мастацкай сілы, якія ўзбагачалі-б савецкую сацыялістычную культуру.

На сходзе выступіў загадчык аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ Н. А. Халіпаў.

(БЕЛТА).

На пасяджанні мастацкага савета Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балета быў вырашана і завярджаны рэпертуарны план. Пасля пастаюк оперы Я. Цікоцінага «Міхас Падгорны» калектыву тэатра распачае работу над новай операй Ж. Мазэ — «Манон». У рэпертуарны план уключаны оперы «Чаралейка» П. Чайкоўскага, «Кастусь Каліноўскі» Д. Лукаса і капітальнае аднаўленне оперы П. Чайкоўскага «Пікава дама». Балетны калектыв тэатра пасля выпуску балета В. Залатарова «Князь-возер» пажажа «Блакытны Дунаі» І. Штрауса. У план уключан таксама балет савецкага кампазітара Кара-Караева «Снежка грому».

Мастацкі совет правёў абмеркаванне выступленняў на беларускай опернай сцэне спявакоў з іншых тэатраў Саюза ССР. Так, у оперы «Русалка» партыю Наташы выконвала салістка Сяратаўскага опернага тэатра В. Смагіна, у оперы «Дэман» галоўную партыю выканаў саліст літоўскай оперы В. Рубакі, партыю Тамары — салістка савецкай оперы, заслужаная артыстка РСФСР Н. Кавсіца.

ТВОРЧЫЯ ПАРТРЭТЫ

Шчыры сябра моладзі

Творчы шлях Л. Мазалеўскай — гэта складаны шлях савецкага мастака, спігала таварыша і адданнага працаўніка сцэны, шлях, на якім не было ні лёгкіх поспехаў, ні шумных апладысмантаў... Мазалеўская не была той «чэслівай зоркай», якой усё ўдзавалася. Былі ў яе няўданы і нават расчараванні.

З тэатрам імя Яўба Коласа звязаны амаль 20-гадовы творчы шлях артысткі. На сцэне гэтага тэатра Мазалеўская пачала сваю артыстычную дэянасць. Добра ўдалася ёй характарныя ролі ў беларускіх п'есах — Караліна («Белыя вайны»), Агата («Паўлінка»), Птушкіна («Піпабель воўка») і інш.

Сваіх узаемаадносін з Кошкіным, якія павіны быць праскнуты шчырасцю і непа-сраднасцю. Мазалеўская намалявала сваю гераіню толькі думамі, а не знайшоўшы тонкіх паўнотай, якія вельмі неабходны для шматграннага характара Любоўі Яравой.

Незадаволеная сваёй працай у тэатры, Мазалеўская перайшла ў кіностудыю «Беларусь», дзе адзімалася ў многіх фільмах. Аднак неўзабаве яна зноў вяртаецца ў тэатр імя Яўба Коласа, вяртаецца з новай энергіяй і жыццёвым воцатам, толькі шпэр ужо ў якасці маладой рэжысэры.

У 1948 годзе Мазалеўская накіроўваецца ў Маскоўскі тэатральны інстытут на курсы па ўдасканаленню рэжысёрскага майстэрства. З якім энтузіязмам і запалам гэтая студэнтка з сэрбрыстай галавой наведвала заняткі, рпэтыцыі, лекцыі, кансультацыі!

Курсы Мазалеўская скончыла на «выдатна» і вярнулася на працу ў свой тэатр імя Яўба Коласа. З гэтага часу пачынаецца новая старонка ў яе творчым жыцці.

У гэтай творчай «кухні» разам з Мазалеўскай працуюць мастак і кампазітар, бутафоры і касцюмеры. Усё іх праца аб'яднана адзіным вобразам спектакля.

Тэатр можа расці толькі тады, калі ён жыць духам калектыву, ансамбля, і Мазалеўская дамагаецца імяна гэтага.

Яна не толькі пастаюўчык новых спектакляў, выхавальца маладых актёраў, але і шыкальнік новых драматургаў. Мазалеўская, як і не старэйшыя сябры, старанна працуюць з беларускімі драматургамі. Амаль кожны дзень можна ўбачыць яе ў рэжысёрскім кабінэце з маладым аўтарам, дзе яна сумесна перачытаюць асобныя сцэны, рэлікі, ішчэ раз перапрацоўваюць іх, перакладаюць літаратурны матэрыял на мову сцэны. Такім шляхам прышоў у тэатр малады віцэскі наставнік Я. Пасаў са сваёй п'есаў «Аркадзь Жыгалкі», якую ўбачыў ў мінуду

Адною сям'ёй

Быў рапак выхаднога дня. Мар'я Грабоўская збіралася пайсці ў ляс. Пацуюся шум машыны.

«Каласная, поўна, — вырашыла жанчына. — Але чаму яна сюды ў выхадны дзень?»

Здзіўленне яе было не выпадковым. У самы аддалены ад цэнтры сельгасарцелі населены пункт Надбелае рэдка калі з'яўляюцца аўтамабілі. Тут, на водшыбе, людзі прывыклі да шумы і спакою, і калі чулі ў суботу ці надзею гул машыны, ведалі: хтосьці едзе ў госці.

Жаночая цікавасць пацягнула Мар'ю да аўтамабіля. Праціршы рукой шыбу, яна ўглядалася ў бок, адкуль павінен з'явіцца грузавік. Ён паказаўся, унімаючы клубы пылу.

«Да каго-ж гэта госці?» Машына паравалася з хатай Мар'і і спынілася. Адчыніліся дзверы кабіны, і на асямлю саскочыў старшыня арцелі Арсен Піліпавіч Быкаў.

— Глядзі, да мяне, — здзіўлілася Грабоўская, а калі адварнула ад аўтамабіля, рукамі ўспянула: — Божачка, у хаце не прыбрана!

Яна кінула была засцілаць ложка, але знаёмы голас спыніў яе:

— Як, Мар'я, чакала сёння гасцей?

Разгубленая, яна трымала ў руках коўдру і не ведала, што адказаць. Апамятаўшыся, пранявала:

— Сядзіце, мужчынікі, сядзіце...

— Няма часу, родная, — загаварыў старшыня. — Даві ледзі зборай скарыды паездом у новы дом. Хопіць жыць на гэтым хутары.

Жанчына не ведала, што адказаць, а старшыня тым часам працягваў:

— Эх і дом абудавалі табе, нібы аляска. Электрычнасць, радыё — усё прамавілі. Зборілася, Мар'я, паездом.

— Ды што вы, — запярэчыла жанчына, — людзі жывуць, і я праживу.

Тут Быкаў напамінуў каласніцы пста-нову агульнага сходу аб перасяленні ху-тара Надбелае ў вёску Дубравы. Ён запэ-ўніў, што не толькі яна адна, а ўсе жы-хара хутара неабавязва будуць пераселены. Пачаць-жа перасяленне выпала з яе, уда-вы, і гэта вялікі гонар.

Слушаючы размову, не ўсёдзеў на ла-ўцы і сын-шасцінальнік. Учывіўшыся ма-ці за руку, праціў:

— Мама, згадзіся, там лепш будзе. Ведаеш, школа побач, кіно часта...

Падумаўшы яшчэ крыху, Мар'я, нарош-це, згадзілася.

Хутка неабходныя на першы час пажы-ткі каласніцы былі пагружаны ў кузаў грузавіка. Праводзіць удаву сабраліся ўсе хутаране. Калі шафер сеў за руль, стар-шыня звярнуўся да Пятра Мароза:

— І ты, Пётр Трафімавіч, збірайся. На-ступны райс — на цабе.

Гэты два-тры назад перасяленне ху-тара Надбелае на цэнтральную сядзібу было не пад сілу калгасу імя Жданава Асейска-га раёна. Зусім іншае цяпер, калі гадзі-вы прыбытак арцелі ўзрос да трох мільёнаў рублёў. Рыхтуючы дастойную сустрэчу 40-годдзю Кастрычніка, каласнікі выра-шылі сцяліць хутар у вёску Дубравы. З гэтай мэтай тут пабудавана на грамадскіх сродкі 19 новых дамоў.

У новы дом перабралася надаўна сям'я інваліда Айтчынай вайны, члена арцелі Тараса Каплара. Ёсць дзе пацясаліца зар-раз дзедам — у доме чатыры ўтульныя па-кой! Справіла новаселле і сям'я Міхаіла Іосіфавіча Мароза.

Прайшло некалькі тыдняў, а былыя ху-таране ў адзін голас заяўляюць:

— Адною сям'ёй жыць весялей!

В. ПЯТРОУ.

Другі сімфанічны канцэрт

Паспяхова праيشоў першы сімфанічны канцэрт Беларускай філармоніі, у якім выконваліся творы Д. Шастаковіча, С. Пра-коф'ева, В. Моцарта, Р. Штрауса і бела-рускага кампазітара А. Багатырова, канта-та аюга «Сказа пра мядзведзіху», створаная кампазітарам на раннім этапе творчай дзей-насці, не страціла свежасці і да гэтага часу. Гэты твор, напісаны на вершы алегарычнай казкі Пушкіна, уяўляе з сабе лірыка-драма-тычнае апавяданне пра мядзведзіху, якая загінула ад рукі чалавека. Кантата захва-ляе юнацкім абаяаннем, задушаўнасцю, ме-лядычнасцю, яркаю вобразнасцю. Яна пранікнёна была выканана харавой капелай і аркестрам.

Цэнтральнае месца ў праграме канцэрта 6 кастрычніка заняла сімфонія «Ман-фрэда» П. Чайкоўскага, створаная кампазі-тарам на аснове аднайменнай пазмы Бай-рана ў сярэдзіне 80-х гадоў мінулага ста-годдзя — у гады жорсткай палітычнай рэакцыі рускага самаўладства. Захоплены лірычным і філасофскім бакамі пазмы, П. Чайкоўскі імкнуўся ўзвесці ў сімфоніі жыццёвую драму адзінокага чалавека, які пакутуе, бяспэўнасць яго мараў, кан-флікт паміж яго светлым надзеямі і жорст-кай рэчаіснасцю. Імяна так была «спрач-тана» партытура сімфоніі дырыжорам Б. Афанасьевым. У трактоўцы твора адчу-валася імкненне падкрэсліць яго драма-тычны змест. Дырыжор удалося арганічна спалучыць у адзінае мастацкае палатно самыя рознастайныя па характары і змесце эпізоды, якія уяўляюць жыццёвую трагедыю асуджанага на пакуты героя.

Пакінула задавальненне выкананне пер-шай часткі, на якой ляжыць асноўная дра-матычная нагрузка. Запомніліся сурова-журбоная тэма пакут Манфрэда, светлая набуная мелодыя Астарты — неадсяга-льна «сілавальня» каханай героя. Нажаць, пачатковым раздзелам першай часткі не хапала належнай шырыні і кампактнасці гучання.

Другая і трэцяя часткі паглыбляюць драматычную калізію твора. Карціны пры-роды і побыту, на фоне якіх паяўляецца Манфрэд, яшчэ больш рэзка падкрэ-сі-

важыць трэцім яго перажыванню. Другая частка — скерцо сыграная аркестрам прыго-жа і лёгка. Аднак хацелася-б у гэтай част-цы большай тонкасці ансамблевага гучан-ня. У трэцяй частцы, якая перадае на праграме кампазітара карціну простага, беднага і прывольнага жыцця горных жы-хараў, аркестрам выразна намалевана паэтычная пастаральная сцэна. Мякка і цёпла прагучалі свірэльныя тэмы ў габоя і пастушыны найгрыш у драўляных духавых інструментах.

Фінал сімфоніі праведзены дырыжорам дынамічна і засяроджана. Аднак негэта не ўказань на адзін агульны недахоп, які ад-біўся на выкананні сімфоніі, — гэта адсут-насць належнай суразмернасці ў гучанні струнных і духавой груп аркестра. Першая, асабліва ў эпізодах шырокага сімфанічнага дыхання, як правіла, гучыць недастаткова глыбока і кампактна.

У другім аддзяленні прафесар І. Палфэ-раў выканаў першы канцэрт Чайкоўскага (сі-бемоль мінор) — спеасабліваю, сімфо-нію для фартэпіяно з аркестрам.

Ужо з уступнага раздзела канцэрта, дзе фартэпіяно пакуць толькі акампаніравала аркестру, які праводзіў тэму, адчуліся ўпэўненасць і спакой піяніста. У экспанзі-ўнай першай частцы твора І. Палфэраў уда-лося выразна ўзняць магутны, маналіты акорды наступу, напеўную мелодыю вяліка-га дыхання. Задумліва, а некаторым адцен-нем смутку, прагучала ў аркестры і ў са-ліста тэма пачатковай партыі. Эмацыянальна пасырана, з яркім дынамічным нарастаннем выкананы патытчы «дуэт» фартэпіяно і аркестра ў распрацоўцы першай часткі канцэрта. Праўда, крыху не хапала аркест-ру і салісту адзінага дыхання і мэтаакіра-ванасці ў рэспіры. Паэтычна і прэзэнта-ваў І. Палфэраў ужо другую частку канцэрта, якая наявае вобразам рускай прыроды. Фінал твора трактаваўся выка-наўцам як гімн радасці і свету. Правільна паказаны піяністам кантраст двух асноў-ных тэм — задорнай, песня-танцаваль-най гадоўнай партыі і явяучай лірычна мяккай лабонай партыі.

Адпавяваючы ўжыванне прафесарам І. Палфэраўм фартэпіяна канцэрта Чайкоўскага ў цэлым станоўча, хочацца адзначыць, што, нажалі, у асобных эпізо-дах не заўсёды быў дакладны ансамбль паміж салістам і аркестрам. Прыкрае ўра-жанне рабіла розніца музычнага ладу ўра-я і аркестра. Гэтыя моманты, а таксама невысокая якасць інструмента не дазволілі піяністу, які цудоўна валодае тэмбравымі фарбамі фартэпіяно, раскрыць свае магчы-масці.

У Мінску закончыліся гастролі калектыву Ма-скоўскага эстраднага аркестра пад мастацкім кіраўніцтвам аднаго з папулярных савецкіх кампазітараў, заслужа-нага лееча мастацтва РСФСР Дамітрыя Па-краса. У канцэртах былі выкананы фантазія на тэмы з твораў братаў Пякарса і іншыя інстру-ментальныя і вэкальныя нумары. Гледачы з за-давальненнем прымаў асобныя музычныя са-тырычныя сцэны, фель-тоны і інтэрмедзі ў вы-кананні артыстаў.

На адмыку: сатырыч-ная сцэнка «Старшыня і бычок» у выкананні артыстаў Г. Лізіна і Т. Эфендзіева.

У заключэнне канцэрта слухачы пазна-міліся з кантатай «Ясныя дарогі» маладога беларускага кампазітара Ю. Семянкі. Яркая, нацыянальна-каларытная музыка твора адразу-ж прыцягнула ўсеагульную ўвагу. Кантата, напісаная для змешанага хору, саліста (бас) і сімфанічнага аркестра, успрымаецца як спеасаблівая музыка-гістарычная панарама, у якой выразнымі гучанымі вобразамі намалеваны эпізоды з жыцця беларускага народа. Тонка перадае музыка змест вершаў П. Труса, Я. Коласа і М. Танка. Тры раздзелы кантаты, якія апавядаюць аб простым беларускім чаля-веку, яго горы і радасці, звязаны азільным ідылія-музычным зместам, чаму салізейнае маналітнасць вершаў і монатэматычны му-зычны матэрыял.

У гэтым невялікім творы Ю. Семянкі, які агуляецца яго дыпломнай работай, праўдзены добрыя здольнасці маладога аў-тара. Кампазітар прадэманстраваў умнене палібраць выразныя абароты з беларускай народна-песнянай творчасці і на іх аснове ствараць яркую мелодычную тканіну.

Цэльны адносіны да кантаты маладога аўтара адчуваўся і пры выкананні не Дзяр-жаўнай акадэмічнай харавой капелай, пад кіраўніцтвам Р. Шарым. Ёсць усё паства-вы думачы, што кантата «Ясныя дарогі» трывала ўвайдзе ў канцэртны рэпертуар.

Хочацца выказаць некаторыя пажаданні ў адрас мастацкага кіраўніцтва філармоніі. Трэба лічыць недахопам адсутнасць у кан-цэртных выступленнях музыкантаў «а з-ступітым словам. Гэта ў значнай ступені аблегчала-б успрыняццё слухачамі музыч-ны твораў і прыцягнула-б новыя масы аматараў музыкі. Пажадана жадаль лепшага і глумачальнага праграмы да канцэр-та. Анатыч іх складанасцю паспешліва, нехайна, з вялікай колькасцю памылак і стылістычных пагрэшнасцяў.

К. СЦЕПАНЦЭВІЧ,
Г. ГЛУШЧАНКА,
старшыня выкладчыкі Беларускай кансерваторыі.

На адмыку: выступленне харавой капелы ў суправаджэнні аркестра.
Фота І. Салавейчыка.

3 любоўю да кнігі

Марыя Ільіч часта ўспя-мінае развітанне вечар у школе. Пара за парай кружылася моладзь пад гу-кі гармоніка. Многія вы-пускнікі тады думалі, ку-ды ісці: вучыцца ці пра-ваць. Толькі адну Марыю гэтае пытанне ніколі не турбавала. Яна не думала аб ім і ў гэты вечар.

Я з дзіцячых год пацібіла кнігу, культурна-масавыя мерапрыемствы, якія даводзілася арганізоў-ваць, будучы сакратаром камітэта камсомольскай арганізацыі школы, — гаварыла сваім сяброўкам Ма-рыя. — Думаю пайсці ў райком камсамола, ніхай мяне паштоўца на вёску бібліятэкарам. Гэта праца мне здаецца надзвычай цікавай.

У райком Марыю па-трымалі. Яе накіравалі за-гадваць Смятаніцкай сель-скай бібліятэкай. І вось ужо два гады, як Марыя з'яўляецца прапаганда-ст-кай кнігі. Адначасова яна працуе сакратаром комса-мольскай арганізацыі мя-сцовага калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

На першы погляд здава-лася-б, што маладой дзя-чыне прыходзіцца цажа-ваць. Як ні кажу, у ар-ганізацыі налічваецца 48 камсамольцаў. З імі так-сама патрэбна працаваць. І Марыя старалася комса-мольскую работу ўзвясці з усімі культурна-масавы-мі мерапрыемствамі, якія праводзіць бібліятэка.

— Камсамольцы, — га-варыла бібліятэкарка, — гэта мае найлепшыя па-мочнікі.

Прый дапамоце комса-мольцаў паміжкіне доб-ра аформлена, праводзі-ца абмеркаванне новых кні-гі, гутаркі. Многія ўдзельнічаюць у гутарках мастацкай самадзейнасці. Шмат разоў самадзейныя

артысты выязджаў з кан-цэртамі ў калгасы «Большэвік», «Запаветы Іль-іча» і інш.

Цяпер бібліятэкар рых-туецца да саракагоддзя Вялікага Кастрычніка. Драматургіцы ставяць аднаактавую п'есу, хор развучае песні аб Радзіме і партыі. Індывідуальныя выканаўцы выступаюць з мастацкім чытаннем твора-ў савецкіх пісьменнікаў.

Сваёе бібліятэкара па-любілі калгаснікі. Марыю Ільіч можна заўсёды су-страць з кнігамі і газетамі сярод хлебарабоў.

— Заходзіце сёння ве-чарам у бібліятэку, — за-прашае кожны раз Марыя сваіх наведвальнікаў і гут-ка ім павадзіць, што па-вінна адбыцца ў бібліят-эцы.

М. СІДАРЭНКА,
аграном.
Петрыкаўскі раён.

Майстры сцэны ў Валожыне

У Валожыне, раённым цэнтры Маладз-чанскай вобласці, адбыўся канцэрт май-строў мастацтва Беларускага дзяржаўна-га тэатра оперы і балету.

З цікавай праграмай выступілі наро-дныя артысты БССР С. Друкер, А. Нікала-ва, заслужаны артыст БССР Ул. Глазуў, Т. Пастушкіна, М. Шэхав, артыст А. Ге-нералаў, М. Дружына, З. Салаўёва, Г. Гаў-рыльчык і іншыя.

Канцэрт праيشоў з вялікім поспехам.

Выданні метадычнага кабінета

Рэспубліканскі метадычны кабінет куль-туры-асветнай работы значна актывіза-ваў сваю дзейнасць. Частей выходзяць з друку брашуры, лістоўкі, памятки, у якіх абавязуецца вопыт работы лепшых ус-тановаў культуры Беларусі. Такія літарату-ра ў пэўнай ступені спрыяе ўздзею куль-турнай работы, асабліва на сале. Трэба выпусіць падобныя выданні частей, не забываючы аб іх якасці, даступнасці для кожнага чытача.

Аднак, на вялікі жаль, ніхто ў раёнах не займаецца прапагандай гэтай літарату-ры. З Мінска яна трапляе ў вобласці, а часам адразу ў аддзельныя культуры. Там гэтая літаратура, як правіла, ляжыць не-рухомо. Добра, калі загадчык клуба або хаты-чытальні шаўны чалавек і, уба-чыўшы брашуру аб перадавым вопіце, абавязкова возьме пацятыць яе. Але-ж існуе многа і такіх работнікаў, якія, чака-ючы чаровых указанняў зверху, прахо-дзяць міма такой кніжкі.

Мала выдаць кніжкы, трэба яна пра-чытаць. Каб яна, па-першае, свечасова была завезена ў раённы і, па-другое, каб заходзіла да тых чытачоў, на каго разліч-чана, каму больш за ўсё патрэбна.

Як правіла, гэтая літаратура выдаецца бясплатна. У выпадку патрэбы яе ў мага-зіне не купіш. Тым больш уважліва неба-ходна ставіцца да яе распаўсюджвання. Ма-ла перадаць кніжкы загадчыку клуба ці бібліятэкару. Раённым аддзел культуры паві-нен цікавіцца — прачытаў сельскі работ-нік культуры новую брашуру, ці не?

Карысна было-б правесці ў раёнах шы-рокае абмеркаванне гэтых кніжак з удзе-лам іх аўтараў або работнікаў метадычнага кабінета. Колькі цікавых і слухных заўва-г і прапановаў пачулі-б яны пра сваю пра-дукцыю. Справа, вядома, не ў тым, каб рас-крытыкаваць або пахваляць тую ці іншую брашуру. Гадоўнае — гэта шырокі абмен думкамі, удумлівае стаўленне да прачыта-нага.

Раз у квартал у раёнах наладжваюцца семінары культасетрабніцкаў. Чаму не выкарыстаць гэтую высокую трыбуну для калектывнага абмеркавання вопыту рабо-

дзімай разам з райкомам камсамола

забеспечыць стварэнне калектыву ма-стацкай самадзейнасці амаль у кожным калгасе, а на раённым фестывалі дала магчымасць выставіць зводны хор у скла-дзе вышэй 400 удзельнікаў сельскай кал-гаснай самадзейнасці.

Можна басконда прыводзіць падобныя прыклады. І хоць па зместу брашура дае ўя-ўленне аб жывой і цікавай рабоце Уздзён-скага Дома культуры, але негэта дапа-магае, каб такой мовай-сугаратам пра-пагандаваўся вопыт лепшых культасетра-наў рэспублікі. На вокладцы кожнай бра-шуры ўверсе надрукавана: Міністэрства культуры БССР. Але нешта не відць культуры мовы ў гэтых выданнях, не від-ць павагі да свайго роднага слова.

Калектыв метадычнага кабінета зразу-меў, што ляжыць ў адным невялікім вы-данні грунтоўна расказаць аб шматграннай культуры-масавай рабоце, якую прыво-дзяць клубныя ўстановы. Відць, таму было вырашана выпусіць невялічку бра-шуру-лістоўку «Вечар у раённым ДOME культуры», мэта якой абагуліць вопыт ве-чароў сустрэчы моладзі з удзельнікамі трох рэвалюцый. Спраўдзіць, трэба было аператыўна расказаць, як праводзіцца гэ-тае цікавае і важнае мерапрыемства ў Галыбонкім раённым ДOME культуры. Толькі спадзяванні чытача не апраўдаліся. Мета-дыст А. Каймоўні замест перадачы вопыту напісаў папыраны працякол. З яго мы ладземся, хто выступаў на вечары і што расказаў. Гэтая брашура яшчэ раз пераконае ў тым, што работнікі метады-чнага кабінета не знайшлі адпаведнай фар-мы, каб змястоўна і цікава расказаць чы-тачу, як праходзіла сустрэча моладзі са старою гвардыяй камуністаў.

Выпад напрошваецца адгін: нам вельмі патрэбна літаратура, якая-б абагуляла вопыт работы лепшых устаноў культуры нашай рэспублікі, і да не выданні неба-ходна ставіцца з большай адказнасцю.

Я. ДАНСКАЯ.